

Jesenska filmska šola 2002

XIII. mednarodni kolokvij filmske teorije - Ljubljana, 22. oktober - 8. november 2002

14.10.2002

Jesenska filmska šola 2002

XIII. mednarodni kolokvij filmske teorije

Ljubljana, 22. oktober - 8. november 2002
digitalni film

Jesenska filmska šola - mednarodni kolokvij filmske teorije pod okriljem Slovenske kinoteke ter "revije za film in televizijo" Ekran je uspešno preživela prvo desetletje in je odločno namenjena k dvajsetletnici svojega obstoja. Obdobje, ki v kronološkem smislu ne predstavlja posebej osupljive številke, je v razvoju filmske umetnosti pomembno predvsem zaradi bliskovitega tehnološkega napredka zadnjih let, ki je z razvojem novih - predvsem digitalnih - tehnologij usodno posegel na področje same filmske podobe.

Vodilo letošnje Jesenske filmske šole, ki bo potekala med 22. oktobrom in 8. novembrom, je predpostavka, da digitalna tehnologija predstavlja podlago za eno večjih prelomnic v evoluciji filmske umetnosti. V zadnjem desetletju je bilo posnetih veliko filmov, ki so z izrabo digitalne tehnologije kot sredstva beleženja posegali po novih stopnjah realizma, intimnosti, neposrednosti, politične angažiranosti, eksperimenta in posebnih učinkov, obenem pa po estetski plati temeljito pomlajali ali celo na novo opredeljevali obstoječe filmske govorce. Jesenska filmska šola bo ta fenomen v nasprotju s svojo izključno teoretsko tradicijo letos raziskovala na dva načina: poleg klasičnega jedra predavanj domačih in tujih strokovnjakov za izbrano obdobje, bo vzporedno v Slovenski kinoteki potekala mednarodna retrospektiva nekaterih najodmevnejših sodobnih filmov, posnetih s pomočjo digitalne tehnologije. Med predavatelji poudarek leži na filmskih ustvarjalcih, ki bodo obravnavano problematiko zagotovo lahko osvetlili v najčistejši luči ter tako poskrbeli za zanimiv preplet izkušnje in teorije.

Predavanja bodo potekala v dvorani Slovenske kinoteke na Miklošičevi 28.

urnik predavanj in filmov retrospektive

torek 22.10.

20.00 ABC Afrika (ABC Africa), r Abbas Kiarostami

22.00 Paberkovalci in paberkovalka (Les glaneurs et la glaneuse), r Agnès Varda

sreda 23.10.

19.00 Jurij Meden: Predstavitev letošnje jesenske filmske šole

20.00 ABC Afrika (ABC Africa), r Abbas Kiarostami

22.00 V prvi osebi: Mali sivi mož, Razkosal sem mamó, Iz zrkla v zrklo (First Person: The Little Grey Man, I Dismember Mama, Eyeball to Eyeball), r Errol Morris

četrtek 24.10.

16.00 Darko Štrajn: Produkcija vedenja in videnja v dobi individualnosti

18.00 Komuna (Pariz, 1871) (La commune (Paris, 1871)), r Peter Watkins

petek 25.10.

16.30 Harry Rag: Digitalni rock'n'roll

18.00 Over the Sun - Under the Moon, r Harry Rag

20.00 V prvi osebi: Gospod Dolg, V kraljestvu Unabomberja, Morilec v meni (First Person: Mr. Debt, In the Kingdom of the Unabomber, The Killer Inside Me), r Errol Morris

22.00 Šelestenje, r Janez Lapajne

sobota 26.10.

22.00 Idioti (Idioterne), r Lars von Trier

ponedeljek 28.10.

20.00 Cesta bratstva in enotnosti, r Maja Weiss

22.00 V prvi osebi: Papiga, Zalezovalec (First Person: The Parrot, The Stalker), r Errol Morris

torek 29.10.

19.00 Vlado Škafar: Film, video, življenje, smrt

21.00 Nedokončana sedanost (Onvoltooid tegenwoordig), r Johan van der Keuken

Velike počitnice (De grote vakantie), r Johan van der Keuken

sreda 30.10.

16.00 Samo Fabčič: Kino-tehnika kot kanu

18.00 Plesalka v temi (Dancer in the Dark), r Lars von Trier

20.30 Kako sem se naučil premagati svoj strah in ljubiti Ariela Šarona (How I Learned to Overcome my Fear and Love Arik Sharon), r Avi Mograbi

sobota 2.11.

20.00 V prvi osebi: Mali sivi mož, Razkosal sem mamó, Iz zrkla v zrklo (First Person: The Little Grey Man, I Dismember Mama, Eyeball to Eyeball), r Errol Morris

22.00 Praznovanje (Festen), r Thomas Vinterberg

ponedeljek 4.11.

19.00 Michael Palm: Znanstvena (fakt)astika: Nekaj opazk o (lažnih) dokumentarnih filmih in njihovem odnosu do resnice

20.00 Sea Concrete Human, r Michael Palm

22.00 Dolce, r Aleksandr Sokurov

torek 5.11.

17.00 Simon Popek: Elitizem digitalne eksploatacije

19.00 Izpoved (Povinnost'), r Aleksandr Sokurov

sreda 6.11.

17.00 Olivier Joyard: Povzetek predavanja bo objavljen naknadno na spletni strani <http://jfs.kinoteka.si>

19.00 Alain Cavalier: Povzetek predavanja bo objavljen naknadno na spletni strani <http://jfs.kinoteka.si>

20.00 Življenja (Vies), r Alain Cavalier

22.00 V prvi osebi: Gospod Dolg, V kraljestvu Unabomberja, Morilec v meni (First Person: Mr. Debt, In the Kingdom of the Unabomber, The Killer Inside Me), r Errol Morris

četrtek 7.11.

16.00 Andrej Zdravič: Ustvarjanje filma in videa: vpliv tehnologij na miselne procese in vsebino

18.00 V prvi osebi: Namakaš se v tem, Nasmeh v kozarcu (First Person: You're Soaking In It, Smiling in a Jar), r Errol Morris

19.30 Kako sem se naučil premagati svoj strah in ljubiti Ariela Šarona (How I Learned to Overcome my Fear and Love Arik Sharon), r Avi Mograbi

21.00 Projekt Himmler (Das Himmler Projekt), r Romuald Karmakar

petek 8.11.

17.00 Melita Zajc: Nevarnost podob

19.00 Drugje (Elsewhere), r Nikolas Geyrhalter

o predavanjih in predavateljih

Darko Štrajn: Produkcija vedenja in videnja v dobi dividualnosti

Film je v svoji prvi "pojavnih obliki" nedvomno eden od učinkov tehnološkega razvoja ob koncu 19. stoletja. Teoretsko dosledno in dalekosežno refleksijo tega dejstva in njegovega učinka na družbeni kontekst, ki je hkrati semiotični prostor, v katerem je teoretik dekonstruiral pojme kulture, množice, estetike, percepcije... pa najdemo šele v besedilu Walterja Benjamina o množični reprodukciji v zgodnjih tridesetih letih. Z zgodovinskimi dogodki ob prelomu v zadnje desetletje 20. stoletja pa koincidira novi tehnološki kvalitativni preskok v proizvodnji in porabi avdiovizualnega, prehod iz "grafosfere v videosfero" (Debray. 1994), vdor virtualne realnosti, ki povsem razsredišči nekoč "urejeno" razmerje ideologije, filma in gledalčevega dojemanja. Seveda smo tu spet soočeni z enim od tistih naključnih sovpadanj raznorodnih pojavov, torej v danem primeru tehnološkega preskoka in družbenih ter političnih sprememb, sovpadanja, ki ga težko interpretiramo kot "samo" naključje, čeprav so vzajemne vzročne zveze vse preveč kompleksne, da bi jih lahko razvidno opisali. Kontekst novega tehnološkega preskoka, torej prodora digitalne tehnologije, je svojevrstno opredeljen v Deleuzevem poznem pisanju o "družbi kontrole", v katerem najdemo koncept "dividualnosti". Kaj je v dobi digitalnosti in dividualnosti mogoče misliti kot estetski učinek?

Darko Štrajn, rojen 18. septembra 1949, se je leta 1968 vpisal na ljubljansko univerzo in tu leta 1973 diplomiral iz filozofije in sociologije. Študij filozofije je nadaljeval in 1976 magistriral na temo nove levece, doktoriral pa je leta 1984 in sicer s tezo o filozofiji J.G. Fichteja. Med letoma 1976 in 1986 je bil urednik in novinar tednika Mladina, nato pa do leta 1993 direktor Pedagoškega inštituta Univerze v Ljubljani. Na oddelku za filozofijo Filozofske fakultete in na Pedagoški fakulteti je predaval filozofijo kulture, po letu 1993 pa se je na Pedagoškem inštitutu zaposlil kot raziskovalec in tu vodi različne raziskovalne projekte in programe. Spomladi 1998 je bil povabljen na šolo za kulturne analize in teorijo, ASCA, amsterdamske Univerze. Je aktiven član Liberalne demokracije Slovenije, njenega "levega krila", vodi pa tudi Liberalno akademijo, društvo za proučevanje politične demokracije in liberalizma. Zelo aktiven je tudi na filmskem področju, saj je redni in aktivni sodelavec Ekran od začetka osemdesetih let dalje, z Jesensko filmsko šolo pa sodeluje od njene prve izdaje leta 1985. Njegovo najljubša filmska tema je melodrama - knjiga Melodrama, žanr sreče in obupa, izšla v, takrat še, Ekranovi zbirki Imago (Ljubljana, 1989) -, najljubši avtor pa Rainer Werner Fassbinder.

Harry Rag: Digitalni rock'n'roll

Leta 1987 sem napravil intervju z Wimom Wendersom, ki sem ga hotel nasloviti 'Digitalni rock'n'roll', vendar je urednik zavrnil moj predlog. Od takrat naprej gojim idejo, da bi 'rockersko' obnašanje v digitalnem svetu potrebovalo drugačen pristop. V današnji glasbi zaznamam različne načine tega obnašanja; celo priljubljene skupine - kot na primer Radiohead - bi označil za 'digitalne rockerje'. Toda kaj je film in kaj video? Je mogoče pripraviti stroj do tega, da bi naredil film; se igrati z digitalno opremo, kot to počnejo glasbeniki? V primeru pozitivnega odgovora ta možnost bržkone obstaja na ravni zgodbe same, na ravni individualnega sloga avtorja. Kaj se zgodi, če montiraš svoj film z računalnikom? Če si predstavljamo, da film že obstaja, da je montaža samo oblika artikuliranja, - če zaupamo svoji lastni melodiji in poslušamo utripu svojega srca, - potem lahko računalniško montažo uporabimo kot wah-wah efekt svoje duše. V svojem predavanju bi rad spregovoril o pomembnosti in nepomembnosti posameznikove zgodbe, o vzvodih vizije, o pevcu - ne njegovi pesmi.

Harry Rag je rojen leta 1959 v Solingenu, Nemčija. Študij filmske režije je končal na filmski akademiji DFFB v Berlinu. Je avtor številnih kratkih in celovečernih dokumentarcev ter kratkih igranih filmov ter dobitnik številnih nagrad. Kot gost Davida Lyncha je sodeloval pri snemanju filma Modri žamet (Blue Velvet). Ustvarja tudi pod imenom Peter Braatz.

Vlado Škafar: Film, video, življenje, smrt

Vlado Škafar, 1969, Murska sobota. Študij primerjalne književnosti in filozofije - nedokončan. 1994-1999 programski vodja Slovenske kinoteke - predano. Pisanje o filmu, predvsem za Ekran - osebno. 1998 kratki film Stari most - prizadeto. Sodelovanje pri filmih Ekspres, ekspres in Ljubljana (Igor Šterk) ter Marmelada (omnibus) in Slepa pega (Hanna A.W. Slak) - strastno.

Samo Fabčič: Kino-tehnika kot kanu

Težko bi našli resnično dobre argumente, ki bi podajali neko temeljno razliko med filmskim in digitalnim. Podobno kot v literarnem delu naša domišljija zapolni praznine med črkami z zelo barvitimi podobami, phi efekt na kinematografskem platnu združi množico statičnih podob v zvezno gibanje. Agens, ki pripelje podobe na platno, ima le marginalen vpliv na psihološki učinek teh podob. Če množico konvencij, ki so jo nešteti avtorji in ne-avtorji v zadnjih stotih letih uspeli sestaviti v jezik, ki je razumljiv tudi dveletnemu

otroku, poimenujemo abeceda, katere prva črka je kader in katere druga črka je prostor med dvema kadroma, potem lahko precej natančno opišemo pridevnik digitalno pri filmu kot le dve novi črki v tej abecedi. Če je možno napisati roman brez črke e, potem je tudi možno v kino pripeljati nekaj, kar niti od daleč ni videlo digitalnega; je pa precej nekonvencionalno glede na to, da črka e obstaja in je tudi precej dobro razširjena ter vsestransko uporabna. Avtorju dela, ki je namenjeno prikazu na filmskem platnu in ki se odloči, da ne bo uporabljal "digitalnega", morda ne uide usoda prizadevnega literarnega kolega, avtorja romana brez črke e, ki je na dan objave tega dela - umrl.

Samo Fabčič. Gimnazijski maturant. Občasno na Fakulteti za elektrotehniko študira kibernetiko v medicini. Dela pri Slovenski kinoteki kot svetovalec za nove tehnologije. Na filmskem področju se je udeleževal kot scenski fotograf (Zvenenje v glavi, Vladimir), snemalec (dokumentarec Obrazi Afrike), asistent režije (kratki film Supermarket) in kot televizijski režiser (oddaja Terminal). Občasno oblikovalec gledališke svetlobe (gledališče Glej, predstava Križ na Gori in plesni spektakel za Staro cinkarno Celje) in fotograf za reviji Stop in Mars. Informator na Svetovni razstavi Expo 1998, občasno se ukvarja tudi s pripravo za tisk in ozvočenjem.

Michael Palm: Znanstvena (fakt)astika: Nekaj opazk o (lažnih) dokumentarnih filmih in njihovem odnosu do resnice "No matter how fuzzy, distorted, or dicolored, no matter how lacking in documentary value the image may be, it shares, by virtue of the very process of its becoming, the being of the model of which it is the reproduction; it IS the model." André Bazin, The Ontology of the Photographic Image

"... just as we perceive things where they are present, in space, we remember where they have passed, in time. /.../ The 'true world' does not exist, and, if it did, would be useless, superfluous." Gilles Deleuze, The Time-Image

Med teoretsko podmeno filmske reprodukcije/določitve "resnice" in dinamičnim modelom filma kot vitalne estetike nastajanja/spremembe, bi rad razpravljal o nekaterih ključnih konceptih, ki so veljavni tako na splošnem polju, v poetiki (lažnih) dokumentarnih filmov, kot tudi v mojem filmu Sea Concrete Human (2001)."

Michael Palm, rojen leta 1965, je režiser, montažer, skladatelj, filmski publicist in teoretik, predavatelj na dunajski filmski akademiji.

Simon Popek: Elitizem digitalne eksploatacije

Na letošnjem filmskem festivalu v Cannesu so trije filmi v najboljši možni maniri predstavili tri različne koncepte, ki jih ponuja digitalna prihodnost: tehnično perfekcijo in brezmejno vizualno igrakanje za potrebe komercialnega kina (drugi del Vojne zvezd Georgea Lucasa) ter demonstracijo avtorjevih pozitivnih ekscesov za potrebe sublimnega, "visoko umetniškega" filma na eni strani art produkcije (Russian Ark Aleksandra Sokurova) in primer intimnega, "žepnega" filma (10, zadnji film Abbasa Kiarostamija) na drugi.

Simon Popek, rojen leta 1970. Diplomiral iz sociologije kulture in zgodovine umetnosti na filozofski fakulteti v Ljubljani. Avtor dveh amaterskih igranih filmov (1991, 1992), glavni in odgovorni urednik revije Ekran, filmski kritik časopisa Delo, sodelavec Slovenske kinoteke. Od leta 1997 predsednik Društva slovenskih filmskih kritikov (v sklopu mednarodne organizacije FIPRESCI) in programski ko-selektor Ljubljanskega mednarodnega filmskega festivala.

Olivier Joyard

Povzetek predavanja bo objavljen naknadno na spletni strani <http://jfs.kinoteka.si>

Olivier Joyard je član uredništva francoske filmske revije Cahiers du cinéma.

Alain Cavalier

Povzetek predavanja bo objavljen naknadno na spletni strani <http://jfs.kinoteka.si>

Alain Cavalier je francoski filmski režiser, ki je kariero začel v petdesetih kot asistent pri Louisu Mallu, nato pa v začetku šestdesetih pod vplivom novega vala začel režirati tudi sam. Med njegove najpomembnejše dosežke šteje celovečerec Therese, nesporno eden umetniških vrhuncev francoske kinematografije osemdesetih, ki mu je prinesel tudi veliko nagrado žirije na festivalu v Cannesu leta 1986. V zadnjih petih letih je začel uspešno eksperimentirati z digitalno video kamero.

Andrej Zdravič: Ustvarjanje filma in videa: vpliv tehnologij na miselne procese in vsebino

V sodobnem času izginja meja med pojmovanjem tega, kaj je 'film' in kaj je 'video'. Film je v osnovi sinergija gibljivih slik in zvoka ter je vse pogosteje posnet tudi na video trak, ki nadomešča filmski trak zgolj kot nosilec zvočnega in slikovnega zapisa. Je to res? Je v tem vse? Avtor predavanja označuje svoja dela kot 'filme' - tudi tista, ki so bila v zadnjih letih narejena v video tehniki. Obenem se zaveda, da različna tehnološka orodja, ki jih uporablja, odločno vplivajo na miselni proces pri snovanju filma-v-nastajanju, na potek umskega in praktičnega dela v produkciji (kamera) in postprodukciji (montaža). Nove tehnologije nudijo sanjske ustvarjalne možnosti, vendar so obenem lahko polne pasti. Vse to pa ima za posledico ustvarjanje 'drugačnega filma'. V čem je ta drugačnost in v čem so razlike med praktičnim delom s filmom (analogni celuloidni trak - fizični medij) in videom (magnetni/digitalni zapis - abstraktni medij)? Namen predavanja je osvetliti razlike med praktičnimi vidiki tehnologij pri delu s filmom oz. z digitalnimi mediji in njih vpliv na tok misli ter vsebino 'filma'.

Andrej Zdravič ustvarja filme in zvočne zapise že okoli trideset let. Uporabljal je različne kamere in metode snemanja: S8mm, S8mm sound, 16mm, Pro video in mini DV; različne metode montaže slike: montaža v kameri, montaža filma na svetlobni mizi in s Steenbeck mašino ter linearna in ne-linearna (digitalna) montaža videa. Pri delu z zvokom (in sinhronizacijo zvoka in slike) je uporabljal vse: od preprostih kolažev zvoka in več-steznih magnetofonskih tehnik, do digitalnih samplerjev in računalniških orodij. Predavanje o tehničnih/umskih postopkih bo ilustriral z odlomki iz svojih del.

Melita Zajc: Nevarnost podob

Resnica ali laž? Teologija, znanost in umetnost na različne načine proizvajajo podobe, a povsod se praviloma ujamejo v večno dilemo: resnica je podoba, vendar pa ne obstaja podoba resnice. Od tu vojna napoved podobam, od talibanskega uničevanja kipov Bude do kritikov medijske manipulacije. Digitalizacija povečuje neobjenjenost lovcev na resnico - mi vstop digitalnih tehnologij na področje kinematografije obravnavamo kot demokratizacijo produkcije podob in pluralizacijo njihovih rab, ter vprašamo po konceptualnem aparatu, ki bi gibljivost podob ubranil pred poskusi njihove fiksacije.

Melita Zajc. Doktorirala iz filozofije medijev na Univerzi na Dunaju in iz antropologije vsakdanjega življenja na ISH v Ljubljani, kjer je docentka. Bila je urednica kulture na Radiu Student, urednica kulture, novinarka in kolumnistka na Mladini. Med 2000 in 2002 urednica Kulturnih in umetniških programov TV Slovenija, med drugih odgovorna za nastanek oddaje za vizualno kulturo Terminal in za produkcijo nadaljevanke J. Cvitkoviča Daleč je smrt, ki je bila na mednarodnem TV festivalu Prix Italia uvrščena med tri najboljše nadaljevanke leta 2002. Vodja znanstvenoraziskovalnih projektov multimedijskega centra RTVS in članica uredništva revije Ekran.

Nekaj del: Nevidna vez, ZPS, 1994; Avdiovizualni mediji in identitete (ur.), Slovenska Kinoteka, 1996; Keep him on the phone, ars

electronica 95, Springer Verlag, Dunaj in New York, 1995; ponatisnjeno v Ars Electronica: Facing the Future, MIT Press 2001; Tehnologije in družbe, ISH, Ljubljana, 2000.

Več o predavateljih in filmih na spletnih straneh <http://jfs.kinoteka.si>, www.kinoteka.si in v oktobrski ter novembrski številki Kinotečnika.

jesenska filmska šola 2002

XIII. mednarodni kolokvij filmske teorije
Ljubljana, 22. oktober - 8. november 2002

digitalni film

Jesensko filmsko šolo organizirata Slovenska kinoteka in Ekran, revija za film in televizijo.
Direktor Slovenske kinoteke: Silvan Furlan
Glavni urednik revije Ekran: Simon Popek

Kurator: Jurij Meden

Organizacija filmskega programa: Koen Van Daele, Aleksandra Dimitrijevič, Jurij Meden
V sodelovanju s Filmskim skladom Republike Slovenije in francoskim inštitutom Charles Nodier.

[◀ nazaj](#)

▪ pridružene povezave

- 19.06.2014 Slovenska kinoteka: 3. dan 2. Festivala 35-mm filma: Barry Lyndon + Anthology Film Archives
- 18.06.2014 Slovenska kinoteka: 2. dan 2. Festivala 35mm filma
- 17.06.2014 2. Festival 35-mm filma: Današnja otvoritev z mojstrovino
- 11.06.2014 Slovenska kinoteka: 2. Festival 35mm filma v Kinoteki
- 05.06.2014 Slovenska kinoteka: 60 let Oberhausna v Kinoteki in na Kino Otoku
- 26.05.2014 Slovenska kinoteka: Ta teden v kinoteki Rossellini, Fruhauf in Autor
- 16.05.2014 Valvasorjeva nagrada za leto 2013: Med nagrajenci tudi predstavniki Slovenske kinoteke
- 12.05.2014 Slovenska kinoteka: Roberto Rossellini in Spremembe socialne države
- 29.04.2014 Kinoteka - prvi teden maja: Resnais, Chytilová in Rossellini
- 25.04.2014 Slovenska kinoteka: Majski program
- 21.04.2014 Slovenska kinoteka: Velika retrospektiva: Roberto Rossellini
- 08.04.2014 Slovenska kinoteka: Leto kina/Kino-uho: METROPOLIS!
- 25.03.2014 Slovenska kinoteka: Tri knjižne novosti Slovenske kinoteke
- 24.03.2014 Slovenska kinoteka: Program slovenske kinoteke – april 2014
- 12.03.2014 Slovenska kinoteka: Nov mednarodni uspeh Karpa Godine in Slovenske kinoteke
- 11.03.2014 Slovenska kinoteka: Ta teden v Slovenski kinoteki
- 25.02.2014 Slovenska kinoteka: Vrhunci aktualnega tedna in program v letošnjem marcu
- 19.02.2014 Slovenska kinoteka: Animateka: Gustav na velikem platnu!
- 18.02.2014 Slovenska kinoteka: Osrednji dogodek tedna bo četrtkovo Kino-uho
- 17.02.2014 Nova Gorica: Visoka šola za umetnost se predstavi